

ли оподаткування та запровадити податкові пільги особам, які інформуватимуть фіскальні органи про випадки приховування прибутків.

Подальші дії:

– розгляд питання щодо поступового запровадження в країні підходу до формування відрахувань за моноподатковою системою. Суттєво вплинути на розвиток економіки, як свідчить світова практика, може тільки досконала система оподаткування, базою якої є не гроші, а товари, продукти, роботи та послуги в їх вартісній оцінці, тобто те, що продається та купується. При цьому вона має бути звільненою від адміністративного тиску на процес формування податків, діючи на принципах самоорганізації, незалежно від волі чиновників усіх рангів. У процесі реалізації продукції, товарів, робіт і послуг головне завдання полягає у тому, щоб створити такі умови, за яких як юридичні, так і фізичні особи оплачували б вартість товарів, продукції, робіт і послуг тільки так званими “банківськими” грошима – чеками та електронними картками. У розвинених країнах понад 90,0 % всього обсягу угод (купівлі, продажу) здійснюється саме безготівковим шляхом. При цьому кожному торговельному підприємству необхідно мати термінали для електронних розрахунків, а на ринку повинні бути мобільні касові пункти бюджетного (казначейського) банку – подібні пунктам обміну валют, де покупці мали б змогу оплатити вартість покупки, з її відбитком на виданому продавцем чеку із кодовим номером підприємця для подальшого перенесення цих сум на його електронну картку. При цьому вводиться тільки єдиний податок (тобто рівна ставка різного прибуткового податку) на одиницю доходу, отриманого кожною фізичною особою, що вилучається до бюджету як націнка на вартість товарів і послуг.

Бюджетна націнка на товари та послуги (за податковою ставкою) – це податок на споживання, діючий автоматично, незалежно ані від кого, тому що електронні термінали та касові пункти за електронною системою перераховують його прямо до бюджету. Якщо загальний податок з прибутку, “соціальний податок” із фонду оплати праці та прибутковий податок пов’язати із заробітною платою, то його у подальшому теж можна було б перераховувати до бюджету (єдиного соціального фонду) у момент придбання товарів і послуг.

Моноподаток може бути розрахований за однією із існуючих у світовій практиці методологій. Ніяких економічних законів моноподаткова система не порушує, а навпаки об’єднує безготівковий та готівковий грошові потоки в одне русло. Вона відповідає ключовим принципам побудови податкової системи: загальнообов’язковість (податок платять усі покупці товарів і послуг); стабільність (податок гарантовано вилучається у визначеному державою обсязі, оскільки кожен день усі щось купують та отримують послуги); соціальна справедливність (кожен сплачує податок у залежності від своїх видатків).

За цієї моделі “тіньова” економіка, за своїми масштабом і значущістю зникає як економічне явище, бо система платежів зараховує усі використані гроші незалежно від їх походження. Відпадає необхідність утримання у теперішньому стані такої численної, та до того ж достатньо корумпованої системи, як податкова адміністрація, бо податки сплачуватимуться без її участі та контролю. У подальшому це приведе і до скорочення чисельності апарату страхових фондів тощо. Технічний бік відповідної інновації можуть забезпечити та досить швидко (півроку, максимум рік) запровадити профільні світові компанії. При цьому державі це не буде коштувати ані копійки, тому що все “оплатить” своїми додатковими податками “тіньовий” капітал.

Підсумовуючи викладене, можна зробити такий узагальнюючий **висновок**.

Криза (грец. – *κρίσις*) тлумачиться як вирішення, поворотний пункт, вихід. Найбільш вдале визначення кризи дали нідерландські вчені, що трактують кризу як “серйозну загрозу основним структурам або базовим цінностям чи нормам громадської системи, яка спонукає до прийняття кардинального рішення в умовах обмеженого терміну та суттєвої невизначеності”. Остання теза є чи на найбільш знаковою для України – необхідно у стислі терміни прийняти консолідовані (підтримані хоча б “за мовчазної згоди” більшості прошарків суспільства), правильні (з точки зору мультиплікаційного ефекту, тобто із середньо- та довготерміновими, а не теперішніми позитивними результатами), реформаторські, у т.ч. непопулярні (діючий у стабільній економіці регуляторний механізм для антикризових заходів не підходить та працюватиме “вхолосту” чи на негатив) рішення у період, що не перевищує, як правило, 3–6 місяців. Ключовою ж умовою для подолання кризи є жорсткі та оперативні спільні регуляторні дії всіх без винятку гілок влади на всіх її рівнях.

УДК 336.13

В.В. ПРОХОРОВА
Національний авіаційний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ НА ОСНОВІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Запропонована технологія побудови структурно-функціональної моделі дозволяє фінансовим аналітикам бачити логіку виконання нового підходу щодо формування фінансової стратегії, а також оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії, упорядковувати дії, реалізувати структурний підхід до оцінки використання економічних ресурсів, постійно поновлювати інформаційну базу. Розглянутий у статті порядок побудови структурно-функціональної моделі – це підхід щодо розробки нової методики формування фінансової стратегії на підставі інтегрального показника використання усіх економічних ресурсів, а також методики оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії.

The author offers a technology for construction of structural and functional model that allows financial analysts to build logics of the new approach to financial strategy formation, and to estimate quality of financial strategy formation and realization, to manage actions, to use the structural approach for the estimation of the use of economic resources and constantly update information base. The order of structural and functional model construction considered in the article is an approach to working out of a new technique of financial strategy formation on the basis of an integrated indicator showing the use of all economic resources, and a technique assessing the quality of financial strategy formation and realization.

Процес формування стратегії використання фінансових ресурсів повинен здійснюватися ітеративно. При цьому в основі критерію вибору діючої стратегії доцільно використовувати комплексну оцінку фінансово-економічного стану обстеженого підприємства, оскільки найбільш важливим напрямком поліпшення благополуччя суб'єкта господарювання є ефективне управління основними видами ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових). Ефективне використання ресурсів дозволяє підприємству “якщо буде потреба мобілізувати кошти”, це твердження свідчить про значимість впливу виробничих факторів на кінцеві фінансові показники діяльності. Аналіз структури основних і оборотних коштів, рівня забезпеченості ними й використання дає можливість оцінити достатність виробничої потужності підприємства для реалізації загальної стратегії, визначити необхідність додаткового фінансування, виявити резерви, які дозволять знизити обсяг необхідних фінансових ресурсів. Теоретичні, методологічні та загально методичні питання формування фінансової стратегії підприємств знайшли відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема Александров І.О., Ансофф І., Бланк І.А., Калінеску Т.В., Канчавели А. Д. та ін.

Однак необхідно відмітити різну спрямованість досліджень і відсутність єдиного підходу до викладу проблеми, що полягає у виділенні в процесах формування фінансової стратегії підприємства як вибору системоутворюючого фактора прийняття рішень.

Процес стратегічного управління – це, власне, процес розробки, прийняття та реалізації рішень, в цьому випадку – стратегічних. Стратегія – не самоціль, вона має давати належні результати, для досягнення яких керівництво генерує, пропонує, розробляє та втілює свої рішення в життя через управлінський персонал та функціональні стратегії: маркетингову, фінансову, стратегію НДДКР, кадрову тощо. Оцінка фінансового розвитку підприємства й діагностування його фінансової стану здійснюється задовго до прояву його явних ознак. Така оцінка й прогнозування розвитку фінансової діяльності підприємства є предметом діагностики фінансового стану. Під фінансовим середовищем функціонування підприємства розуміється система умов і факторів, що впливають на організацію, форми й результати його фінансової діяльності [2].

Стратегічне управління фінансовим розвитком підприємства носить цільовий характер, тобто передбачає постановку й досягнення певних цілей. Будучи чітко вираженими, стратегічні цілі стають потужним засобом підвищення ефективності фінансової діяльності в довгостроковій перспективі, її координації й контролю, а також базою для прийняття управлінських рішень по всіх основних напрямках фінансового розвитку підприємства.

Таким чином, у цей час здобувають особливу актуальність питання формування такої стратегії використання фінансових ресурсів, що максимально погодиться з іншими функціональними й ресурсними стратегіями. Через відсутність інформації про результати використання основних видів ресурсів при розробці фінансової стратегії може відбутися необґрунтоване збільшення об'ємів приваблюваних фінансових ресурсів, необхідних для реалізації загальної стратегії розвитку підприємства. У той же час низький рівень використання основних видів ресурсів є, по суті, схованим резервом збільшення обсягу виробництва продукції, а також засобів, необхідних для придбання сировини й матеріалів, тобто фактором дестабілізації фінансової системи підприємства. Таким чином, у процесі генерації стратегії використання фінансових ресурсів необхідно враховувати якісні і кількісні показники, що характеризують результати використання всіх видів ресурсів підприємства.

Основною метою пропонованого підходу до процесу формування фінансової стратегії є проведення комплексного економічного аналізу результатів використання економічних ресурсів підприємства, а саме, матеріальних, фінансового й трудових, для виявлення можливих перспектив розвитку, обумовлених отриманими перевагами й характерними недоліками. **Метою статті** є розробка методичного підходу до удосконалення фінансової стратегії підприємства з використанням структурно-функціональної моделі, яка дозволяє як формалізувати послідовність процесу формування фінансової стратегії так і спостерігати за проміжними результатами [6].

Позитивними характеристиками структурно-функціональної моделі є можливість наочно ілюструвати порядок дій при формуванні фінансової стратегії та оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії. Структурно-функціональна модель удосконалення фінансової стратегії передбачає використання CASE-засобу в програмному продукті BPwin за трьома стандартами: IDEF0 – опис процесів методики; IDEF3 – опис логіки взаємодії робіт; DFD – опис потоків даних. Особливостями стандарту IDEF0 є те, що він дозволяє подати алгоритм удосконалення у вигляді діаграми, наглядно представити порядок формування фінансової стратегії та оцінки якості формування та реалізації. Реалізація цього стандарту здійснюється таким чином.

Етап I – побудова основного блоку удосконалення. Його суть полягає у складанні контекстної діаграми моделі (рис. 1). На контекстній діаграмі по центру знаходиться блок головної задачі “Удосконалити фінансову стратегію”. З усіх боків до головного блоку надходять інтерфейсні дуги, які визначають: вхідну інформацію, необхідну для здійснення удосконалення фінансової стратегії; порядок проведення розрахунків фінансовим відділом; ініціатора – особу, під управлінням якої проводиться робота по удосконаленню фінансової стратегії;

форму вихідного документу, тобто результат, який необхідно отримати (в нашому випадку – це більш ефективна фінансова стратегія).

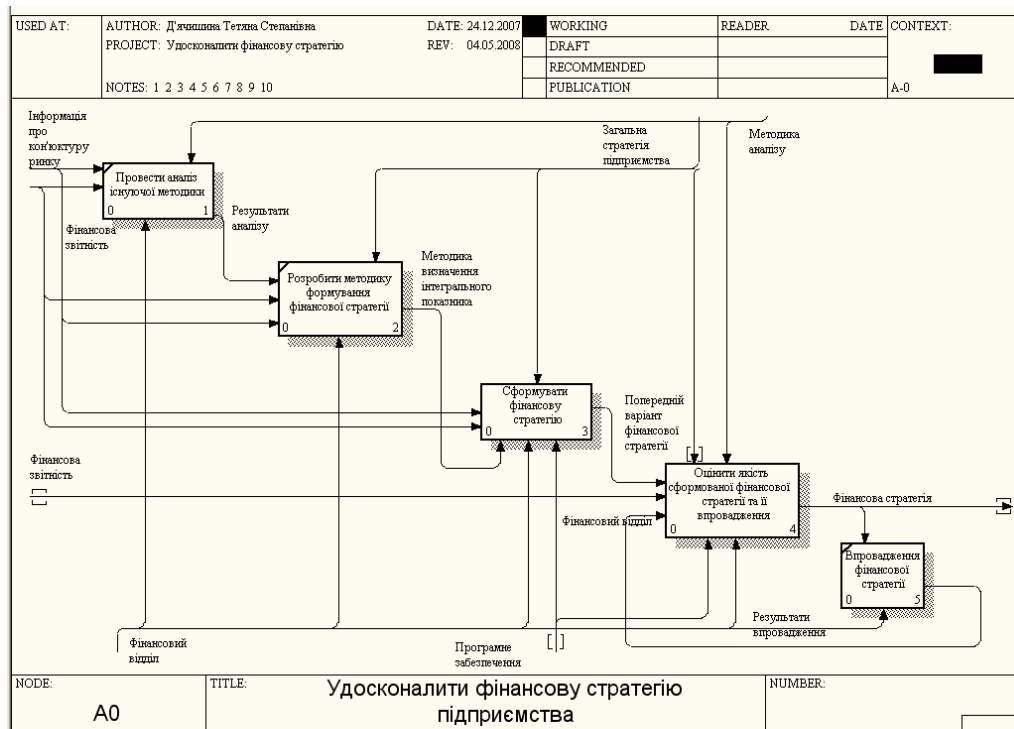

Рис. 1. Контекстна діаграма моделі в стандарті IDEF0

Етап II – декомпозиція головної діаграми (рис. 2). Вона включає в себе такі блоки: проаналізувати існуючі методики щодо формування фінансової стратегії; розробити методику формування фінансової стратегії; сформувати фінансову стратегію; оцінити якість формування та реалізації фінансової стратегії; впровадити фінансову стратегію.

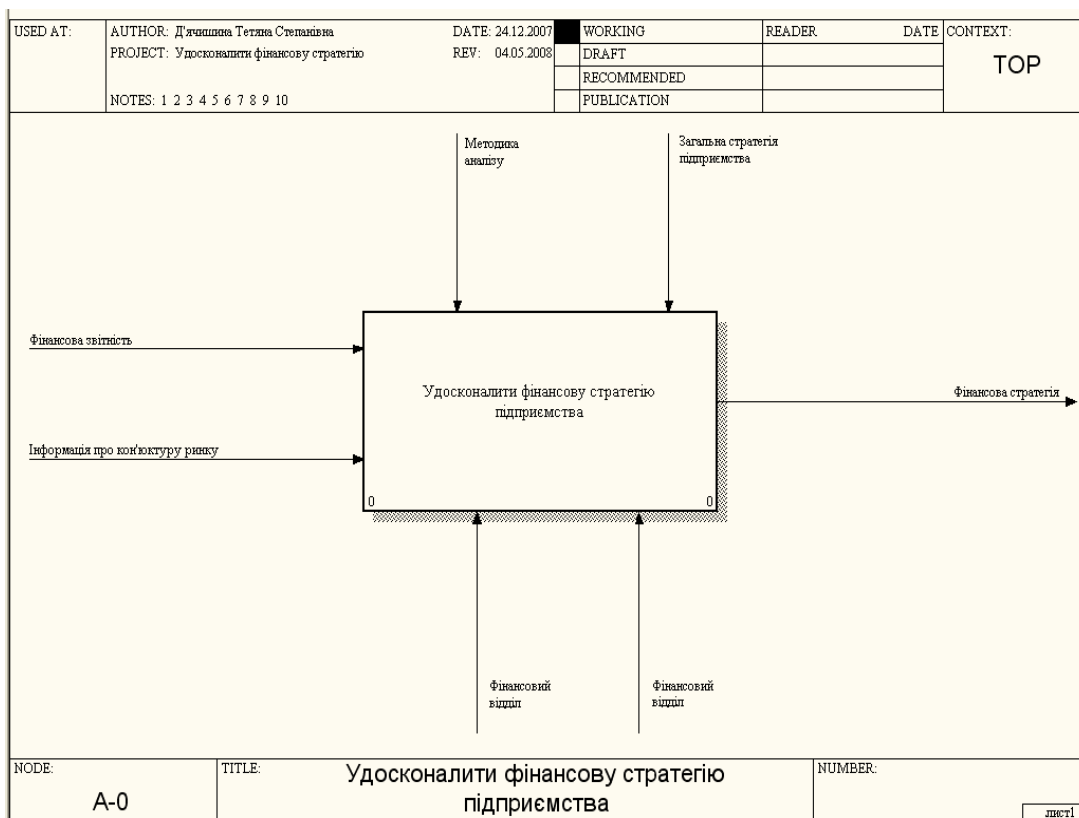

Рис. 2. Декомпозиція контекстної діаграми в стандарті IDEF0

Блоки між собою пов'язані послідовними діями, що дозволяє наглядно проілюструвати рух інформаційних потоків.

На підставі розробленої методики визначення інтегрального показника відбувається формування фінансової стратегії.

Етап III – декомпозиція блоку “Сформувати фінансову стратегію” включає в себе (рис. 3): оцінку результатів використання економічних ресурсів; визначення позиції підприємства в тривимірній матриці; визначення стратегічних пріоритетів на підприємстві.

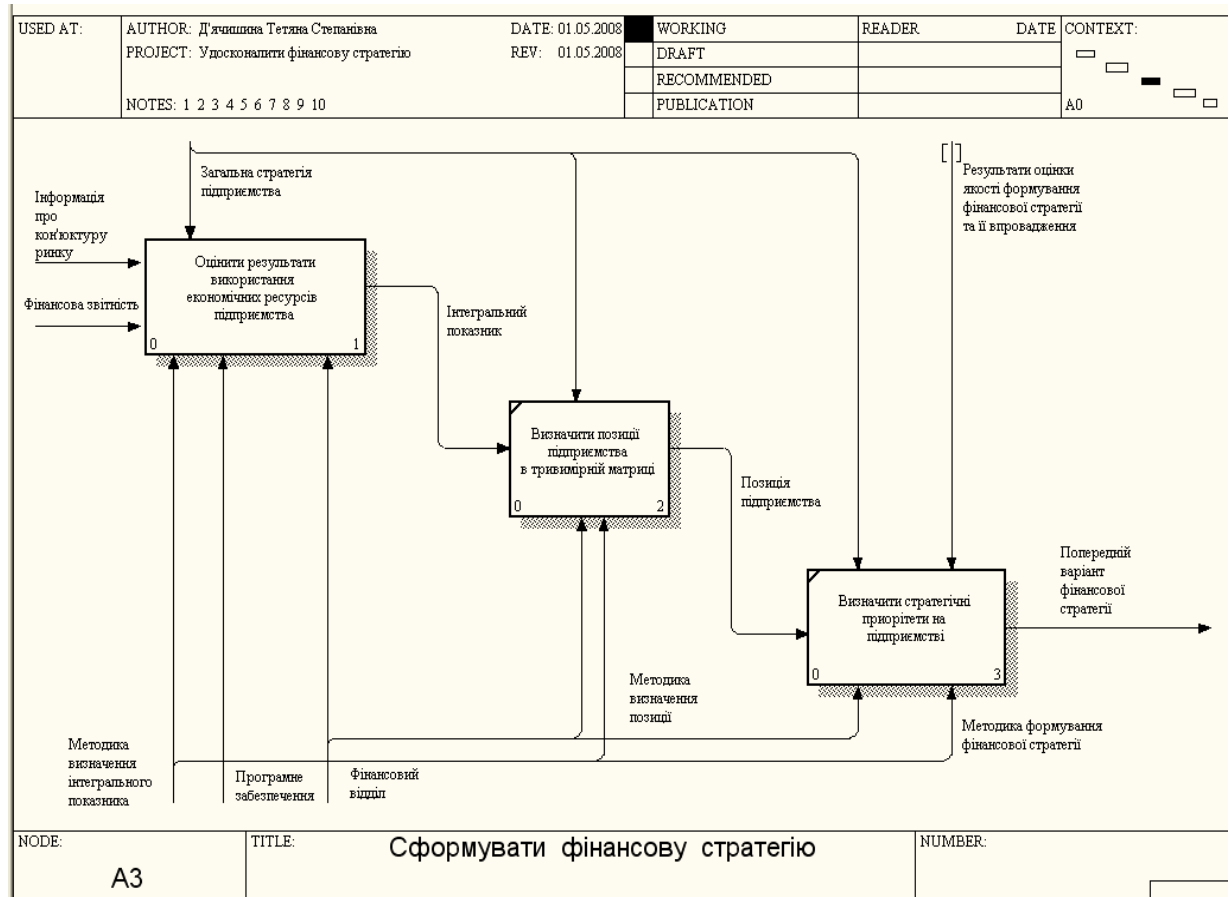

Рис. 3. Декомпозиція етапу формування фінансової стратегії в стандарті IDEF0

Етап IV – оцінка результатів використання економічних ресурсів. Декомпозиція цього блоку включає в себе: оцінити результати використання матеріальних ресурсів; оцінити результати використання фінансових ресурсів; оцінити результати використання трудових ресурсів; розрахувати інтегральний показник використання економічних ресурсів в цілому.

Перший блок передбачає проведення діагностики досягнутих результатів використання матеріальних ресурсів, які безпосередньо беруть участь у процесі його функціонування підприємства, у взаємозв'язку з аналізом використання фінансових ресурсів, що визначають фінансове становище суб'єкта господарювання.

На рис. 4 представлена декомпозиція оцінки результатів використання економічних ресурсів.

Ефективне використання ресурсів, на думку авторів [78], дозволяє підприємству “якщо буде потреба мобілізувати кошти”, це твердження свідчить про значимість впливу виробничих факторів на кінцеві фінансові показники діяльності.

Аналіз структури основних і оборотних коштів, рівня забезпеченості ними й використання дає можливість оцінити достатність виробничої потужності підприємства для реалізації загальної стратегії, визначити необхідність додаткового фінансування, виявити резерви, які дозволять знизити обсяг необхідних фінансових ресурсів [3]. В другому блоці необхідно здійснити аналіз результатів використання фінансових ресурсів і дати оцінку фінансового стану підприємства. Для даного дослідження доцільно використовувати коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, рентабельності підприємства, об'єднавши їх в інтегральний. Третій блок укладеться в визначенні забезпеченості трудовими ресурсами підприємства, оцінка професійного рівня персоналу й змін у його складі за віком, стажу роботи, утворенню, кваліфікації, вивчення показників плинності кадрів. Усі ці показники мають велике значення при аналізі ефективності використання кадрового потенціалу, величина якого безпосередньо впливає на ймовірність досягнення загальної мети розвитку суб'єкта господарювання й може бути кількісно оцінене за допомогою відповідного інтегрального показника.

Ці три блоки є паралельними, тобто процеси, які відбуваються в кожному з них відбуваються одночасно з процесами в інших блоках.

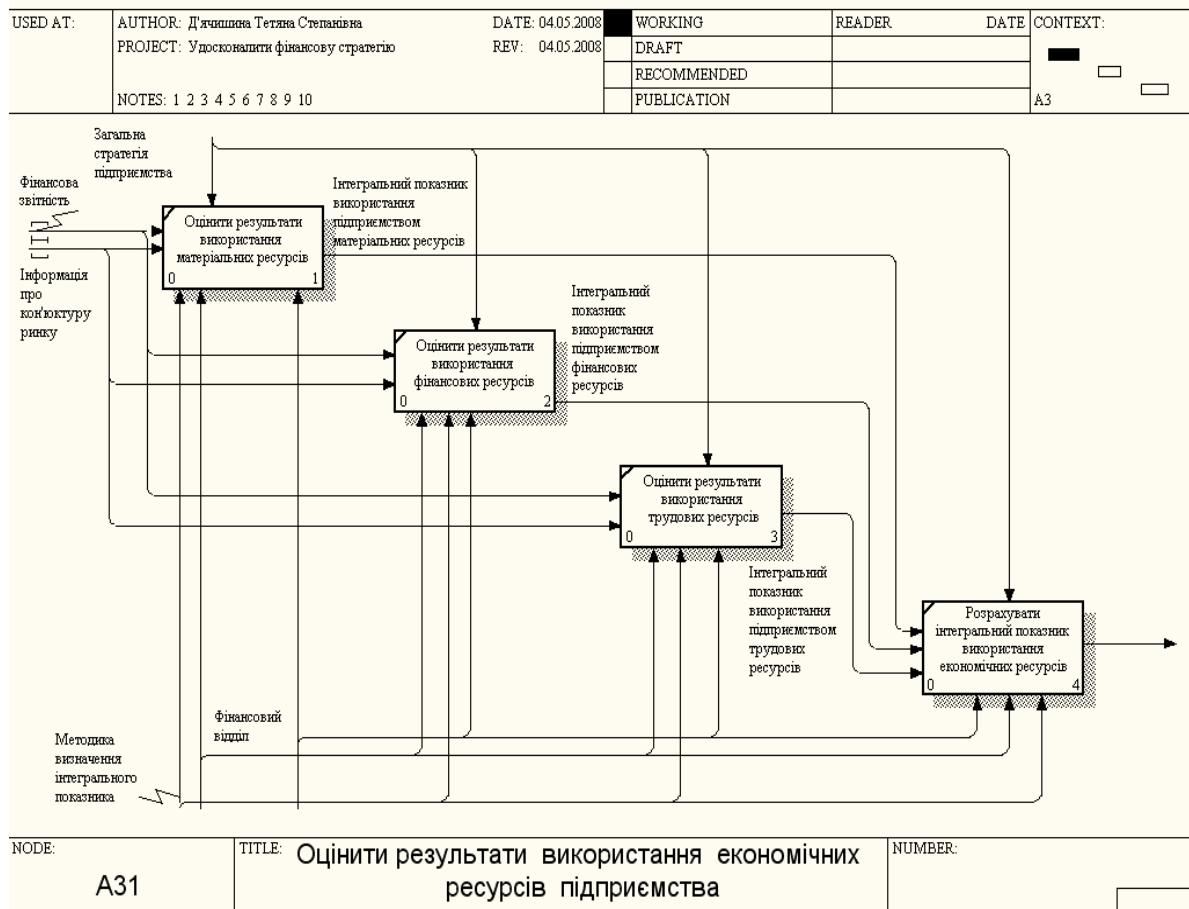

Рис. 4. Декомпозиція етапу “Оцінка результатів використання економічних ресурсів” у стандарті IDEF0

В четвертому блоці необхідно розрахувати загальний інтегральний показник використання економічних ресурсів в цілому виходячи з отриманих результатів в першому, другому та третьому блоках.

У зв'язку з об'єктивною необхідністю постійної оцінки діяльності підприємства й моніторингу його положення на ринку, використання матричних методів дає можливість наочно представити положення підприємства в статичній й динамічній, тобто визначити траєкторію його розвитку як на основі даних минулих періодів, так і майбутніх перспектив, а сполучення виробничого й фінансового аналізу дозволяє всебічно підійти до проблеми формування фінансових стратегій [4]. Даний підхід дає можливість урахувати вплив всіх значимих факторів внутрішнього середовища, тобто сформувати більше точне й повне подання про сформовану ситуацію на підприємстві; забезпечити погодженість використання різних видів ресурсів з урахуванням їх залежності друг від друга; визначити невикористані резерви й намітити шляхи їхньої реалізації для підвищення ефективності функціонування підприємства; оздоровити його фінансово-економічну діяльність за рахунок раціонального сполучення обсягів зовнішніх і внутрішніх ресурсів, тобто реалізувати збалансовану політику формування структури капіталу.

Етап V – оцінка якості формування та реалізації фінансової стратегії. Декомпозиція цього блоку включає в себе три паралельних процеси (рис. 5): визначити критерії методичного забезпечення; визначити критерії ресурсного забезпечення; визначити цільові критерії реалізації фінансової стратегії. На цьому етапі ми отримуємо необхідний результат у вигляді більш ефективної фінансової стратегії або результати оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії, які є управлінням при формуванні нової фінансової стратегії.

Запропонована модель дозволяє формалізувати процедури формування фінансової стратегії та оцінки якості формування та реалізації фінансової стратегії, розрахунку часткових показників, система яких формується залежно від інтересів користувачів щодо інформації про фінансовий стан та інтересів щодо мети діяльності суб'єкту господарювання. Методичний підхід ґрунтується на принципі цілеспрямованості, який дозволяє враховувати та коригувати досягнення поставленої мети в оперативному та стратегічному аспектах.

Кожне підприємство в процесі своєї фінансово-господарської діяльності може зазнавати збитків. Фінансова діяльність завжди ставить отримання доходів у залежність від ризику. При цьому ефективність діяльності підприємства значною мірою характеризується показником ефективності використання капіталу.

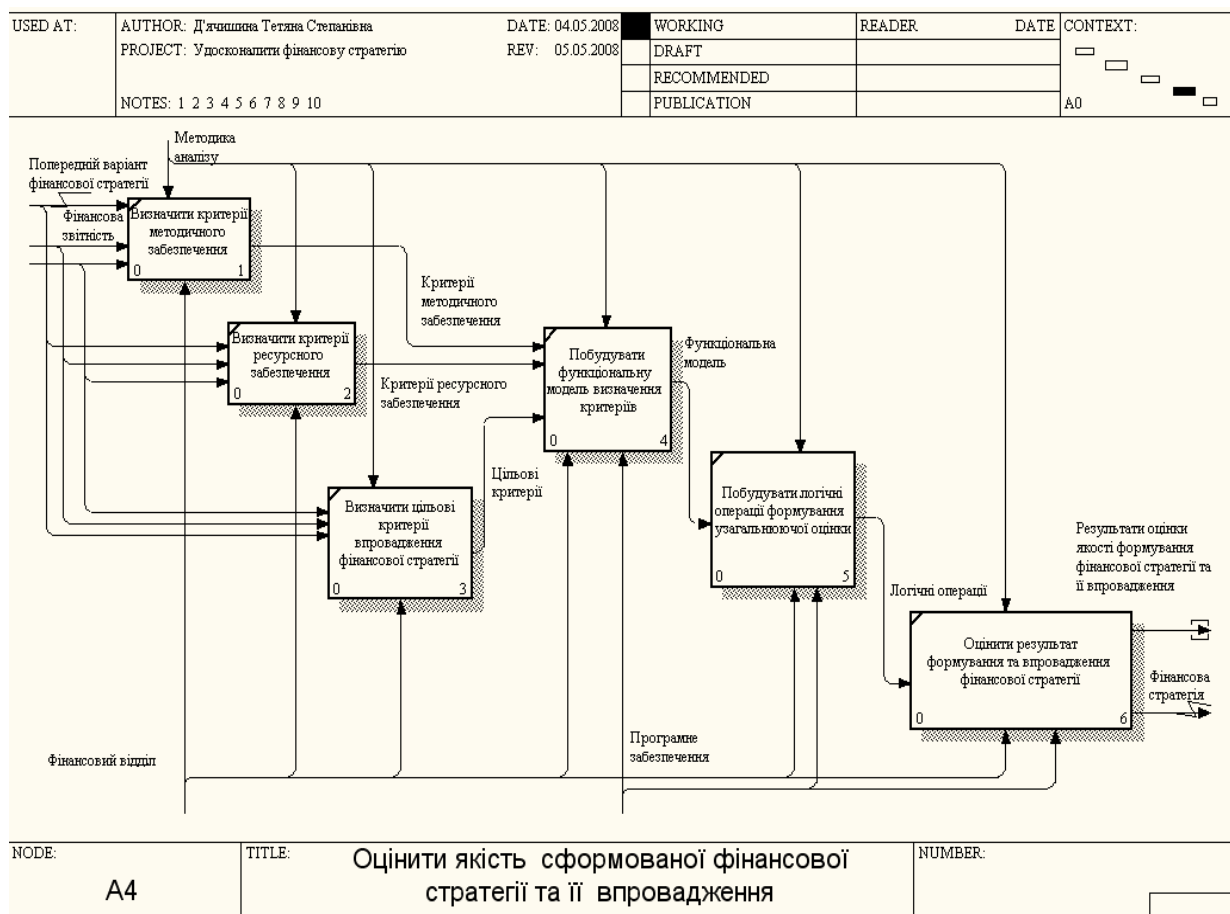

Рис. 5. Декомпозиція етапу “Оцінка якості формування та реалізації фінансової стратегії” у стандарті IDEF0

Література

1. Александров І.О. Фінансова стратегія підприємства // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер.: Економічна. – Донецьк, 2003. – № 65. – С. 121–128.
2. Ансофф І. Стратегическое управление / Сокр. пер. с англ. – М: Экономика, 1999. – С. 219–225.
3. Бланк І.А. Стратегия и тактика управления финансами. – К.: ИТЕМ Лтд, АДЕФ-Украина, 1996. – 195 с.
4. Бланк І.А. Финансовая стратегия предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 720 с.
5. Бланк І.А. Управление прибылью. – 2-е изд. расш. и доп. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 752 с.
6. Калінеску Т.В. Методологія аналізу і оцінки ефективності переміщення сфери діяльності підприємств: Монографія. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2003. – 280 с.
7. Канчавели А.Д. Стратегическое управление организационно-экономической устойчивостью фирмы: Логистико-ориентированное проектирование бизнеса / А.Д. Канчавели, А.А. Колобов, И.Н. Омельченко; под ред. А.Д. Канчавели, И.Н. Омельченко. – М.: Изд. МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2001. – 600 с.

УДК 658.7.012.34:620.91

В.М. НИЖНИК, Т.В. ШУМОВЕЦЬКА
Хмельницький національний університет

ЕКОНОМНЕ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-СИРОВИННИХ ТА ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ: ГОЛОВНЕ ЗАВДАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Здійснено аналіз сучасних підходів щодо економного використання матеріальних та енергетичних ресурсів підприємств для їх ефективного розвитку в умовах кризи.

In the article the current approaches to the economical use of companies material and energy resources for their successful development in crisis environment have been analyzed.

Вступ. Раціональне використання (споживання) і економія сировини, матеріалів, палива і енергії є одними із важливих умов функціонування підприємства в умовах ринку, переводу економіки на інтенсивний шлях.